

Yttrande
2022-06-15

Socialdemokraterna

Ärende nr 3.2

Yttrande angående – Motion av Jenny Broman (V) och Jesper Berglund (V) om att ta fram förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor

Allt för många barn i Göteborg växer upp i social utsatthet och får inte den omsorg de behöver hemma med trångboddhet och knappa materiella resurser. Fler insatser behövs för att få fler föräldrar i arbete och stötta familjer med svårigheter att ge sina barn goda förutsättningar att lyckas i skolan.

Socialdemokraterna har flera konkreta förslag som skulle ge fler barn bättre uppväxtvillkor: höjda löner för de lägst betalda yrkesgrupperna inom välfärden, tidig upptäckt av barn som utsätts för våld i hemmet, införa psykosocial screening i skolan, sociala team från socialtjänsten på plats i skolan, inga fler flyktingar till förorten, ökade insatser för familjeplanering för att nämna några.

Till skillnad från Vänsterpartiet och motionärerna vill Socialdemokraterna inte heller höja skatten, då det skulle göra det än svårare för fattiga familjer att ha råd med mat och andra hushållskostnader. Det är vårdnadshavarnas grundläggande ansvar att se till att barnens behov av sömn och mat tillgodoses för att de ska må bra och orka med skoldagen. Rektor har möjlighet att besluta om att erbjuda frukost till eleverna utifrån lokala förutsättningar och behov, vilket också sker på flera skolor i Göteborg.

Sociala insatser för barn och deras familjer är i första hand ett ansvar för andra nämnder och styrelser och borde inte bekostas av skolans resurser för undervisning. Motionärernas förslag skulle dessutom leda till ökat ekonomiskt dränage till friskolekoncernernas vinstkonton, vilket bara skulle vara till nackdel för barn och unga i social utsatthet.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-05-09

Diarienummer 0191/22

Handläggare

Charlotta Bjerhem

Telefon: 031-368 05 88

E-post: charlotta.bjerhem@stadshuset.goteborg.se

Motion av Jenny Broman (V) och Jesper Berglund (V) om att ta fram förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor

Motionen

Jenny Broman (V) och Jesper Berglund (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar att grundskolenämnden och utbildningsnämnden får i uppdrag att ta fram förslag på hur grundskolorna och gymnasieskolorna kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor.

Motionärerna framför att internationell forskning har påvisat mycket positiva samband mellan att äta frukost och elevers välmående och skolresultat. Motionärerna menar att frukost som serveras i skolan skulle stärka barn och ungas hälsa, välmående, och möjlighet att koncentrera sig under skoldagen. Införandet av skolfrukost bidra till en likvärdig skola. Redan idag väljer några av Göteborgs grundskolor att servera frukost. Denna möjlighet borde erbjudas till alla elever för att skapa jämlika villkor för stadens barn och unga.

Remissinstanser

Motionen har remitterats för yttrande till grundskolenämnden och utbildningsnämnden. Remissinstansernas svar är sammanställda i nedanstående tabell.

Remissinstans	Beslut	Kommentar
Grundskolenämnden	Avstyrker Översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande Yrkande V och MP Yrkande L, S och D	Kostnaden och svårigheter med bemanning avseende att erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor bedöms som höga i relation till behovet.
Utbildningsnämnden	Avstyrker Yrkande V och MP med instämmande av FI	Nämndens bedömningen är att behovet av att erbjuda samtliga elever frukost på Göteborgs kommunala gymnasieskolor är begränsat och att nyttan med en

Yrkande M	sådan insats inte skulle uppväga de negativa ekonomiska konsekvenser som förslaget medför.
Yrkande L	
Omröstning	

Bedömning ur ekonomisk dimension

Både grundskolenämnden och utbildningsnämnden bedömer att motionens förslag är kostnadsdrivande. Det handlar om kostnader för råvaror, lokaler och personal. Enligt grundskolenämndens uppskattningar skulle livsmedelskostnaderna till exempel kunna uppgå till knappt 27 miljoner kronor per år vid 50 procents beläggning. En högre kostnad innebär enligt grundskolenämndens bedömning också krav på att öka ersättningen till fristående skolor med 20 procent. Grundskolenämnden menar att om motionens förslag ska genomföras finns det ett behov av en utökad budgetram.

Utbildningsnämnden påtalar även att det finns utmaningar när det gäller att dimensionera frukostserveringen efter det faktiska behovet. Det skulle medföra risk för onödigt matavfall vilket är negativt ur en ekonomisk aspekt.

Bedömning ur ekologisk dimension

I Göteborgs Stads policy för måltider och Göteborgs Stads avfallsplan 2021-2030 står det att matsvinnet, det vill säga onödigt matavfall, ska minimeras i syfte att minska klimatpåverkan. Båda nämnderna lyfter fram motionens förslag kan innebära ökat matsvinn. Utbildningsnämnden menar exempelvis att det är svårare att förutse antalet matgäster till frukost, jämfört med till lunch. Det innebär att det är svårt att dimensionera rätt antal portioner. Grundskolenämnden pekar på sådana erfarenheter utifrån tidigare försök med avgiftsfri frukost inom viss verksamhet.

Bedömning ur social dimension

Grundskolenämnden framhåller att barn behöver mat regelbundet, och att om en elev inte äter frukost påverkar det med stor sannolikhet elevens skoldag. De hälsosamtal som genomförts inom nämndens skolenheter med elever i årskurs 4 och 8 under läsåret 2021/22 visar dock att majoriteten av de tillfrågade eleverna äter frukost varje dag. Samtidigt visar hälsosamtalen i grundskolan att frukostvanorna skiljer sig åt till exempel utifrån ålder, skola och kön. Utbildningsnämnden menar att det finns elever som skulle vara betjänta av att det serveras frukost på nämndens skolenheter, men att behovet är begränsat. Rektorerna har redan idag möjlighet att besluta om att servera frukost på den enskilda skolan om det bedöms att behovet är så stort att detta behöver prioriteras

Grundskolenämnden framhåller att det är vårdnadshavarna som har det yttersta ansvaret för barnet. I det ingår att ansvara bland annat för att barnet går i skolan men också för att barnet får mat och kläder och annat som det behöver för att ha det bra. Nämnden arbetar med att stötta vårdnadshavare i sitt föräldraansvar bland annat genom att arbeta med familjecentrerat arbetssätt (FCA).

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Bilagor:

1. Motionen
2. Grundscolenämndens handlingar 2022-04-26 § 109
3. Utbildningsnämndens handlingar 2022-04-29 § 75

Handling 2022 nr 10

Motion av Jenny Broman (V) och Jesper Berglund (V) om att ta fram förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor

Internationell forskning har påvisat mycket positiva samband mellan att äta frukost och elevers välmående och skolresultat. En brittisk studie har påvisat ett märkbart samband mellan att äta frukost och skolresultat¹. En amerikansk studie visade bland annat att elever som äter frukost i skolan presterar bättre, blir lugnare och skolkar mindre². En mindre studie i Botkyrka kommun visade att både elever och lärare angav att frukostservering i skolan ledde till att eleverna kunde koncentrera sig bättre, och att klassrumsmiljön blev lugnare.

Flera svenska kommuner har haft försök med gratis skolfrukost i hela eller delar av kommunen. Haninge kommun har nyligen beslutat att införa frukost på alla grundskolor för att alla elever ska ha samma förutsättningar. Även näringslivets representanter ser fördelar med att införa gratis skolfrukost, tidigare i år föreslog Lantbrukarnas Riksförbund att gratis skolfrukost borde införas i hela landet för att öka möjligheten för alla barn och ungdomar att ta sig igenom skolan med godkända betyg och klara sig bättre på arbetsmarknaden i framtiden.

Det finns olika anledningar till att barn och unga inte äter frukost, vissa har ingen aptit tidigt på morgonen eller prioriterar att sova längre. För andra barn och unga finns ingen frukostmat hemma på grund av hushållets ekonomi, och de har inte heller råd att köpa frukost på väg till skolan. Frukost som serveras i skolan i anslutning till den första lektionen skulle stärka barn och ungas hälsa, välmående, och möjlighet att koncentrera sig under skoldagen, oavsett anledningen till att de inte äter frukost hemma.

Skolan har ett lagstadgat kompensatoriskt uppdrag och ska sträva efter att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig sin utbildning. Precis som skollunchen skulle införandet av skolfrukost bidra till en likvärdig skola. Genom att förstärka skolans utbud av måltider ökar möjligheten att både utjämna klasskillnader, och

---

¹ Littlecott, H., Moore, G., Moore, L., Lyons, R., & Murphy, S. (2016). Association between breakfast consumption and educational outcomes in 9–11-year-old children. *Public Health Nutrition*, 19(9), 1575-1582. doi:10.1017/S1368980015002669. <https://www.cambridge.org/core/journals/public-health-nutrition/article/association-between-breakfast-consumption-and-educational-outcomes-in-9-11-year-old-children/8174B87D235C67D22C0913F66E1ED6B4>

² Norwood, Brent (2020). Breakfast of Champions: Universal Free Breakfast and Student Conflict and Test Scores in Texas Schools. <https://ssrn.com/abstract=3576085>

att skolan lägger en god grund för att alla barn och unga både ska orka med skoldagen på kort sikt och nå målen i skolan på lång sikt.

Redan idag väljer några av Göteborgs grundskolor att servera frukost eftersom de anser att det skapar positiva effekter för elever och personal. Denna möjlighet borde erbjudas till alla Göteborgs elever för att skapa jämlika villkor för stadens barn och unga.

Vänsterpartiet anser att Göteborgs stad ska undersöka frågan om kostnadsfri skolfrukost och ta fram förslag på hur det kan genomföras. Förutsättningarna för att kunna servera frukost skiljer sig från skola till skola. Förslaget bör därför inkludera möjligheten att servera frukost på olika sätt utifrån elevernas ålder, skolans lokaler, och andra omständigheter. Eftersom andelen som äter frukost tenderar att sjunka när eleverna kommer upp i gymnasieåldern bör även skolfrukost på gymnasieskolorna inkluderas.

Kommunfullmäktige föreslås att besluta:

Grundskolenämnden och utbildningsnämnden får i uppdrag att ta fram förslag på hur grundskolorna och gymnasieskolorna kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor.

Jenny Broman (V)

Jesper Berglund (V)

Yttrande över motion om att ta fram förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor

§ 109, N609-0348/22

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt motion om att ta fram förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor till grundskolenämnden och utbildningsnämnden på remiss.

Handlingar

Tjänsteutlåtande, daterat 2022-03-08

Bilaga, Motion av Jenny Broman (V) och Jesper Berglund (V) om att ta fram förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor

Yrkande från (V) och (MP) angående yttrande över motion om att ta fram förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor, daterat 2022-04-26

Yrkanden

Jenny Broman (V) yrkar bifall på yrkande från (V) och (MP).

Axel Darvik (L), Viktoria Tryggvadottir Rolka (S) och Jessica Blixt (D) yrkar bifall på förvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordföranden Axel Darvik (L) frågar om nämnden vill besluta i enlighet med förvaltningens förslag eller yrkande från (V) och (MP). Han finner att nämnden beslutar i enlighet med förvaltningens förslag.

Beslut

1. Grundskolenämnden avstyrker motionen.
2. Grundskolenämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2022-03-08, som eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Grundskolenämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Expedieras till Kommunstyrelsen

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2022-04-26

Dag för justering

2022-04-26

Vid protokollet

Sekreterare

Sara Lingefors

Ordförande

Axel Darvik (L)

Justerande

Bosse Parbring (MP)

Rätt utdraget intygar i tjänsten:

Gill Bengtsson

Registrator

Yrkande

(Vänsterpartiet, Miljöpartiet)

2022-04-

Ärende 10

Yrkande angående – Yttrande över motion om att ta fram förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor

Förslag till beslut

I grundskolenämnden:

1. Grundskolenämnden tillstyrker motionen.
2. Grundskolenämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2022-03-08, som eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Grundskolenämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Yrkandet

Grundskoleförvaltningen beskriver huvudsakligen goda erfarenheter och positiva effekter från de kommunala skolor i Göteborg som i dagsläget erbjuder frukost till eleverna. Erfarenheterna från Botkyrka kommun har också visat ökat lugn i klassrummen, bättre koncentration och prestation hos eleverna och en bättre miljö för både lärare och elever. Dessa effekter är mycket eftersträvarvärda, och när en relativt enkel insats som frukost i skolan kan ge sådana resultat bör Göteborgs stad även se över möjligheterna att genomföra detta.

Eftersom majoriteten av grundskoleeleverna äter frukost enligt hälsosamtalen indikerar detta att inte alla elever kommer ha behov av, eller vilja, äta den frukost som serveras på skolan. Motionens förslag innebär inte heller att alla elever ska äta frukost, utan att ta fram förslag på hur alla skolor kan erbjuda frukost.

Förvaltningens tjänsteutlåtande beskriver bland annat problemet med att behöva höja ersättningen till friskolor med uppskattningsvis 20% ifall det blir en högre kostnad för frukost. Motionens förslag är endast att ta fram ett förslag på hur avgiftsfri frukost kan erbjudas på alla skolor. Ett sådant förslag behöver givetvis kostnadsberäknas i detalj och inkluderas i budgetarbetet för nämnden innan ett skarpt beslut om att införa frukost på alla skolor fattas. Vi anser mot bakgrund av detta att motionen ska tillstyrkas.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-03-08

Diarienummer N609-0348/22

Handläggare

Amanda Andersson

E-post: amanda.2.andersson@grundskola.goteborg.se

Yttrande över motion om att ta fram förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor

Förslag till beslut

I grundskolenämnden

1. Grundskolenämnden avstyrker motionen.
2. Grundskolenämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2022-03-08, som eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Grundskolenämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt grundskolenämndens yttrande över en motion från Jenny Broman (V) och Jesper Berglund (V) avseende att ta fram förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor.

Förvaltningen har undersökt frågan med utgångspunkt i bland annat tidigare och nuvarande erfarenheter av skolfrukost, kostnader, styrande dokument och ansvar.

Hälsosamtalen i årskurs 4 och 8 visar att majoriteten av de tillfrågade eleverna äter frukost varje dag men att det finns elever, främst på högstadiet, som uppger att de inte äter frukost varje dag. Kostnaden och svårigheter med bemanning avseende att erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor bedöms som höga i relation till behovet.

Vårdnadshavare har det yttersta ansvaret för omsorgen av sitt barn. Förvaltningen arbetar med familjecentrerat arbetssätt (FCA) och en aktivitet i det arbetet är föräldrastödsprogrammet, alla barn i centrum (ABC). Utöver att stärka familjerelationer syftar programmets innehåll bland annat till att hjälpa föräldrar handskas bättre med vardagssituationer.

Mot den bakgrunden anser grundskoleförvaltningen att motionen ska avslås.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Utifrån motionen om att erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor har beräkningar gjorts gällande livsmedelskostnad och utifrån beläggningsgrad.

Elever	Livsmedels- kostnad	Skoldagar	100 procents beläggning	50 procents beläggning	15 procents beläggning
48 577	6,18 kr	178	53 436 643 kr	26 718 321 kr	8 015 497 kr

Förslaget skulle innebära justering av måltidspersonalens tjänster vilket medför ökade lönekostnader för personal inom måltidsverksamheten. I nuläget har ingen bedömning av kostnaderna genomförts mer än att de förväntas att öka och att det vid ett genomförande finns behov av utökad budgetram.

En högre kostnad påverkar ersättningen till fristående verksamheter med 20 procent. Dock finns det inget krav gällande att de fristående skolorna ska använda en sådan förstärkning till att servera frukost eftersom det inte är reglerat i skollagen.

Förslaget skulle också innebära kostnader för att bemanna frukosten för att säkerställa det pedagogiska syftet. I nuläget har ingen bedömning av kostnaderna genomförts mer än att de förväntas att öka och att det vid ett genomförande finns behov av utökad budgetram.

Bedömning ur ekologisk dimension

Matsvinn är onödigt matavfall, det vill säga sådan mat som hade kunnat ätas upp om den hanterats på rätt sätt och ätits upp i tid, även avskrap från tallrikar och rester i förpackningar. I Göteborgs Stads policy för måltider och Göteborgs Stads avfallsplan 2021–2030 står det att matsvinnet ska minimeras och att matsvinnet från kommunens verksamheter ska minska till maximalt 30 gram per serverat huvudmål. Förebyggs svinn minskar klimatpåverkan och när matsvinn förebyggs är det vanligtvis positivt även ut ett ekonomiskt perspektiv då pengar kan sparas och i stället användas till att höja kvaliteten i kommunens verksamheter.

Enligt utvärdering genomförd i stadsdelsförvaltningen Angered 2012 och genom samtal med enhetschefer måltidsverksamhet med erfarenheter av avgiftsfri frukost har matsvinn tidigare varit ett problem. Detta eftersom det inte funnits fungerande anmälningsfunktion och uppföljning.

Bedömning ur social dimension

Barn behöver mat regelbundet och hela kroppen fungerar bättre vid regelbundna måltider, såsom frukost, lunch, middag och mellanmål. Vid regelbundna måltider är det lättare att låta bli att småäta och att äta lagom mycket vid måltiderna. Det är viktigt att barn får i sig tillräckligt med näringsämnen och undviker sockerrika och näringsfattiga livsmedel.

Om en elev inte äter frukost påverkar det med stor sannolikhet elevens skoldag. En utvärdering gällande effekten av frukost på två skolor i Botkyrka kommun visade tydliga tendenser till en positiv utväxling av frukostprojektet på elevernas hälsa och förmåga.

I barnkonventionens artikel 5 framgår det att vårdnadshavarna har det yttersta ansvaret för barnet och att de utifrån utvecklingen av barnets egen förmåga ska säkerställa att barnet får kännedom om och hjälp i att utöva sina rättigheter. Som vårdnadshavare ingår det att ta hand om barnet, ge barnet trygghet och kunskap så att det klarar sig i samhället, ansvara för att barnet går i skolan men också för att barnet får mat och kläder och annat som det behöver för att ha det bra. Staterna som förbundit sig till barnkonventionen ska stötta vårdnadshavare i deras föräldraskap. I grundskoleförvaltningen görs det bland annat genom att arbeta med familjecentrerat arbetssätt (FCA) som både är ett förhållningssätt och ett arbetssätt med fokus på samverkan. Inom förvaltningen finns ett inriktningsbeslut om att inom elevhälsan erbjuda föräldraträffar enligt ”alla barn i centrum” (ABC) där bland annat relationer mellan förälder och barn/ungdom samt vardagssituationer ingår.

Hälsosamtal med elever i årskurs 4 och 8 under läsåret 2021/22 visar att majoriteten av de tillfrågade eleverna äter frukost varje dag. Genom hälsosamtalen blir det dock tydligt att frukostvanorna skiljer sig till exempel mellan ålder, skola och kön. I nuläget har ingen djupgående analys genomförts angående orsakerna till att vissa elever inte äter frukost.

Samverkan

Information har skett med de fackliga organisationerna i facklig samverkansgrupp (FSG) den 11 april 2022.

Bilagor

1. Motion av Jenny Broman (V) och Jesper Berglund (V) om att ta fram förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt motion om att ta fram förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor till grundskolenämnden och utbildningsnämnden på remiss.

Grundskolenämndens yttrande ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 27 april 2022 och ärendet medger därmed ingen bordläggning.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen har begärt grundskolenämndens yttrande över en motion från Jenny Broman (V) och Jesper Berglund (V) avseende att ta fram förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor.

Motionärerna tar upp att skolan har ett lagstadgat kompensatoriskt uppdrag och ska sträva efter att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig sin utbildning. Precis som skollunchen skulle införandet av skolfrukost bidra till en likvärdig skola. Genom att förstärka skolans utbud av måltider ökar möjligheten att både utjämna klasskillnader, och att skolan lägger en god grund för att alla barn och unga både ska orka med skoldagen på kort sikt och nå målen i skolan på lång sikt.

I motionen står det att det finns olika anledningar till att barn och unga inte äter frukost, vissa har ingen aptit tidigt på morgonen eller prioriterar att sova längre. För andra barn och unga finns ingen frukostmat hemma på grund av hushållets ekonomi, och de har inte heller råd att köpa frukost på väg till skolan. Frukost som serveras i skolan i anslutning till den första lektionen skulle stärka barn och ungas hälsa, välmående, och möjlighet att koncentrera sig under skoldagen, oavsett anledningen till att de inte äter frukost hemma.

I motionen föreslås kommunfullmäktige besluta att:

Grundskolenämnden och utbildningsnämnden får i uppdrag att ta fram förslag på hur grundskolorna och gymnasieskolorna kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor.

Grundskoleförvaltningen besvarar motionen utifrån grundskolenämndens ansvarsområde.

Grundskoleförvaltningens riktlinjer för fri och subventionerad kost (pedagogiska måltider)

Syftet med den pedagogiska måltiden är att skapa en måltidsmiljö som är lugn och balanserad och att på ett naturligt sätt skapa förutsättning för samtal kring mat, måltidsmiljö och hälsa. Målet är en positiv måltidsupplevelse. Eleverna behöver vuxna som förebilder och stöd. De vuxna är förebilder bland annat genom att äta den mat som serveras, visa vad en balanserad måltid är, skapa ett lugn i matsalen och ha tillsyn.

Ansvarig chef avgör hur stort behovet av pedagogiska måltider är för barn/elever i verksamheten. Om skolledningen anser att personal behöver finnas tillhands för elever i måltidssituationen är det att betrakta som pedagogisk måltid och medarbetaren erbjuds fri kost. Den pedagogiska måltiden ska ingå i personalens arbetstid, det vill säga den ska vara schemalagd och personalen ska ha rast utifrån arbetstidslagens krav (den pedagogiska måltiden är arbetstid). Personalen ska sitta tillsammans med barn/elever vid samma bord och har ett tillsynsansvar för samtliga barn/elever i matsalen.

Behovet av pedagogiska måltider ska utgå ifrån verksamhetens behov och förutsättningar. Faktorer som kan påverka är exempelvis lokalernas utformning, elever i behov av särskilt stöd och elevgruppernas sammansättning. Behovet minskar efterhand som eleverna blir äldre. Pedagogiska luncher bekostas centralt av förvaltningen:

- Årskurs F-3 samt fritidshem: två personal per klass.
- Årskurs 4–9: en personal per klass.
- Grundsärskola: individuell bedömning utifrån verksamhetens behov.

Rektor kan beställa och betala fler pedagogiska luncher än angivet.

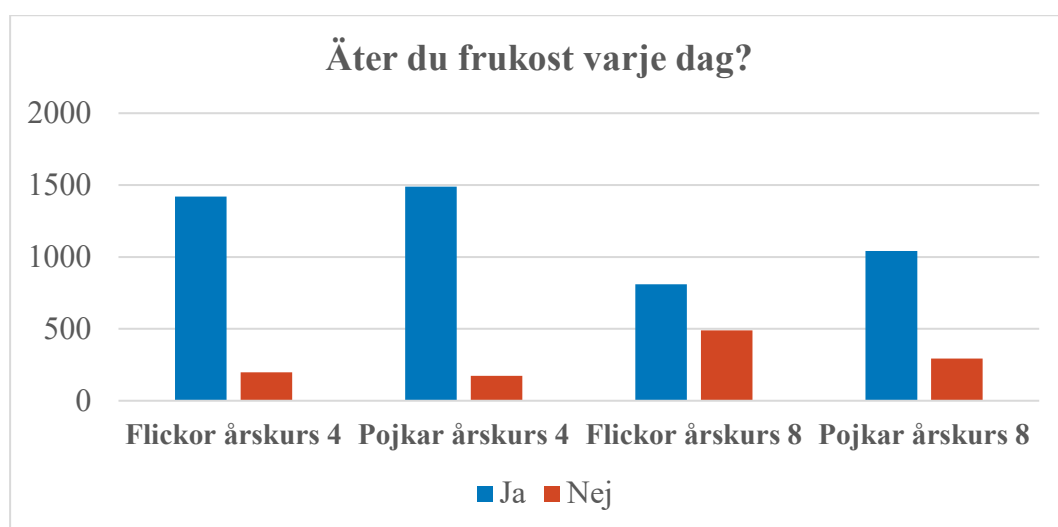
Grundskoleförvaltningens arbete med familjecentrerat arbetssätt i skolåren

Familjecentrerat arbetssätt (FCA) är både ett förhållningssätt och ett arbetssätt med fokus på samverkan. Samverkan ger förutsättningar för gemensamma tidiga insatser från Göteborgs Stad och Västra Götalandsregionen, till exempel föräldraskapsstöd, läsfrämjande insatser, utökade hembesök samt en samlad barn- och ungdomshälsa. Arbetet med föräldrar och vårdnadshavare benämns som viktig utifrån samtliga aktörer kring barn och unga, inte enbart för att främja hälsa utan även utifrån att förebygga psykisk ohälsa, kriminalitet, skolavhopp och andra liknande problem som kan uppstå i barn och ungas liv.

ABC, alla barn i centrum, är ett föräldrastödsprogram som familjer med barn i åldrarna 3–12 år kan delta i. Materialet är baserat på forskning om föräldraskap sammanställt av Karolinska Institutet och Stockholms Stad och syftar till att påverka barns utveckling på ett positivt sätt genom att erbjuda hjälp och vägledning till föräldrar. Goda relationer mellan barn och föräldrar är bästa grunden för barn att växa upp till trygga och självständiga individer. Utöver att stärka familjerelationer syftar programmets innehåll till att hjälpa föräldrar handskas bättre med vardagssituationer.

Hälsosamtal gällande frukostvanor

Elevhälsan genomför varje år hälsosamtal med elever i årskurs 4 och 8. En av frågorna som ställs i hälsosamtalen är om eleven äter frukost varje dag. En sammanställning av elevernas svar från läsåret 2020/2021 visar att av de tillfrågade eleverna uppger färre av eleverna som går i högstadiet att de äter frukost varje dag.

Fritidshem

Fritidshemmet kompletterar utbildningen i skolan och ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda en meningsfull fritid och rekreation. Fritidshemmet vänder sig till barn från förskoleklass, grundskola och grundsärskola till och med vårterminen det år eleven fyller 13 år. Fritidshemmets öppettider styrs av vårdnadshavarnas behov av omsorg, som tidigast från klockan 06:00 och som senast till och med klockan 19:00. Elever som har fritidshem innan skolan börjar ska erbjudas frukost.

Inskrivningsgraden i fritidshem skiljer sig mellan hög- och lågindexskolor. I tabellen framgår inte hur många elever som äter frukost på fritidshemmet.

Indexgrupp	Ålder	Inskrivningsgrad i procent
0–100	6–9	87,8
0–100	10–12	20,5
101–200	6–9	64,5
101–200	10–12	15,4
201-	6–9	45,4
201-	10–12	11,7

Erfarenheter inom grundskoleförvaltningen

Från 2018 till och med början av 2020 pågick frukostklubben på Frejaskolan. Varje fredag serverades frukost till elever i årskurs 7–9. Elevhälsopersonal hade uppmärksammat att elever, främst på högstadiet, inte åt frukost. Frukostklubben var ett samarbete med Rädda Barnen och frukosten bemannades av skolsköterskor tillsammans med elever i årskurs 8 på Frejaskolan. Eleverna gick en kurs anordnad av Rädda barnen och var sedan delaktiga i arbetet med frukosten inom elevens val. För de elever i årskurs 8 som hjälpte till med frukosten blev det erfarenheter i och med utökat ansvar för frukostserveringen. Frukosten serverades efter första lektionen, cirka kl.09:00 vilket gjorde att många elever kom till frukosten, i snitt 120 elever per tillfälle (av totalt 180 elever). Personal upplevde att eleverna blev lugnare och att koncentrationen ökade när eleverna åt frukost. Det blev också ett positivt lärande för eleverna gällande vad som näringsmässigt är en bra frukost, att välja råvaror utifrån säsong och kunskap om ekonomi.

Frukost serveras fortsatt på Frejaskolan men inte genom frukostklubben. Frukosten serveras måndag till fredag och är riktad till elever i årskurs 7–9. Mellan 20 och 50 elever per dag äter frukost på skolan. Frukosten är en del i arbetet med Skolan som arena och genomförs av Önnereds handbollsklubb med finansiering genom en överenskommelse med Destination Tynnered som är ett samarbete mellan Volvo Cars, Stena Fastigheter och Framtiden.

På Vättnedalsskolan erbjuds frukost till alla elever måndag till fredag och det är cirka 25 elever per dag som äter. Frukosten är en del i arbetet med Skolan som arena och genomförs av Önnereds handbollsklubb med finansiering genom en överenskommelse med Destination Tynnered som är ett samarbete mellan Volvo Cars, Stena Fastigheter och Framtiden.

På Nytorpsskolan är det fyra av totalt 300 elever som äter frukost på skolan, förutom de elever som äter frukost för att de har fritidshem.

Utvärdering av tidigare erfarenheter

I de skolor som tillhörde Lärjedalens stadsdelsnämnd infördes avgiftsfri frukost år 2007 och efter stadsdelssammanslagningen 2011 serverades avgiftsfri frukost på skolor i Angered stadsdelsnämnd under perioden 2011–2018. En utvärdering som genomfördes år 2012 visade att cirka 500 elever, ungefär 15 procent av eleverna, valde att äta frukost i skolan.

Utvärderingen visade att det fanns en välfungerande frukostservering på de flesta skolor efter justering av måltidspersonalens arbetstider för att täcka behovet, att elever som åkte buss till skolan kom för sent för att hinna äta frukost och att det förekom ett visst matsvinn på grund av svårigheten att beräkna antalet ätande elever.

Skolfrukost i Botkyrka kommun

I Botkyrka har kommunen tidigare genomfört ett pilotprojekt med skolfrukost på ett antal skolor. Resultatet visade på ökat lugn i klassrummen, bättre koncentration och prestation hos eleverna och en bättre miljö för både lärare och elever.

Från och med 2022 erbjuds frukost på alla kommunens grundskolor och för att erbjuda gratis frukost har budgetramen utökats med 13 miljoner kronor. I kommunen finns det 22 grundskolor och cirka 10 000 elever.

Livsmedelsverkets rekommendationer

I Livsmedelsverkets information om barn och unga från 2–17 år står det att barn behöver mat regelbundet och att hela kroppen fungerar bättre vid regelbundna måltider, såsom frukost, lunch, middag och mellanmål. Vid regelbundna måltider är det lättare att låta bli att småäta och att äta lagom mycket vid måltiderna. Det är bra att äta varierat för att barn ska få i sig alla näringsämnen.

I Livsmedelsverkets nationella riktlinjer för måltider i skolan står det att för barn och ungdomar är frukost och mellanmål viktiga då de bidrar med en stor del av dagens totala närings- och energiintag. Det är därför viktigt att även dessa mål är näringsrika, både när de serveras i skolan, på fritidshemmet eller vid utflykter. För barn som inte äter frukost hemma kan det vara en fördel om skolan tillhandahåller frukost på morgonen.

Livsmedelsverkets undersökning av barns matvanor visar att barn äter alldeles för mycket feta och sockerrika men näringsfattiga livsmedel. Nästan en fjärdedel av kalorierna kommer från dessa livsmedel. Om barnet ska få i sig alla näringsämnen kroppen behöver, utan att gå upp i vikt, finns det inte plats för särskilt mycket sådan mat.

Förvaltningens bedömning

Hälsosamtalen visar att majoriteten av de tillfrågade eleverna äter frukost varje dag, men att det finns elever främst på högstadiet, som uppger att de inte äter frukost varje dag.

Måltidsverksamheten bedömer att det är praktiskt genomförbart att justera verksamheten för att erbjuda frukost på grundskolförvaltningens skolor men att det kommer att innebära justering av måltidspersonalens arbetstider samt ökade kostnader för livsmedel.

I enlighet med grundskoleförvaltningens riktlinjer för fri och subventionerad kost (pedagogiska måltider) ska måltider som serveras i skolan ges i ett pedagogiskt syfte. Frukost i skolan skulle behöva bemannas för att säkerställa det pedagogiska syftet och förslaget skulle därmed innebära en kostnadsökning för skolenheterna eftersom det är skolorna som ska finansiera detta i enlighet med riktlinjen och den överenskommelse som finns internt i förvaltningen. Bemanning kan hanteras genom att utöka antalet anställda eller att prioritera ned andra arbetsuppgifter. I årskurs 4–9 skulle det vara svårt att hitta personal medan det i årskurs F-3 finns det lärare i förskoleklass och lärare i fritidshem samt övrig personal. Det skulle dock medföra svårigheter i prioriteringen till andra arbetsuppgifter. I nuläget finns det utmaningar med att bemanna eftermiddagarnas fritidshemsverksamhet till följd av att flera arbetar innan lektionerna påbörjas med morgonomsorg inklusive frukost. Det finns en risk för att det skapar ineffektivitet i hur arbetsdagen kan användas ändamålsenligt utifrån skolans uppdrag i övrigt.

På ett fåtal skolor i grundskoleförvaltningen serveras frukost i samverkan med civilsamhället. Insatsen upplevs som positiv och ett flertal elever äter frukost på skolorna varje dag. En aspekt att ta i beaktande är att externa aktörer inte är bundna till stadens styrdokument om till exempel upphandling och kostens näringssammansättning.

Vissa elever äter redan idag frukost på fritidshemmet och tidigare erfarenheter har visat att elever som åker skolskjuts missar frukosten vilket skapar utmaningar med logistiken att erbjuda avgiftsfri frukost till alla elever. Förslaget skulle också innebära ökad ersättning till fristående skolor men utan krav på att de ska servera frukost.

Förvaltningen anser att ett uppdrag om att utreda avgiftsfri frukost på alla skolor inte är aktuellt. Svårigheter med bemanning samt kostnader för att erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor bedöms som höga i relation till behovet. Vårdnadshavarna har det yttersta ansvaret för barnets omsorg och förvaltningen arbetar med att stärka vårdnadshavarna i detta genom bland annat föräldraskapsstöd inom ramen för familjecentrerat arbetssätt.

Mot bakgrund av detta anser grundskoleförvaltningen att motionen ska avslås.

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Bengt Randén
Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg
Avdelningschef

Yttrande Remiss - Motion av Jenny Broman (V) och Jesper Berglund (V) om att ta fram förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor (SLK-remiss dnr 0191/22)

§ 75, 0286/22

Beslut

Utbildningsnämnden beslutar

1. att avstyrka förslaget om att utbildningsnämnden får i uppdrag att ta fram förslag på hur gymnasieskolorna kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor.
2. att förklara paragrafen omedelbart justerad.

Handling/ar

Tjänsteutlåtande 2022-22

Förvaltningens samverkansgrupp 2022-04-08

Yrkanden

Karin Johansson (V) yrkar för (V), (MP) med instämmande av (FI), att förslaget om att utbildningsnämnden får i uppdrag att ta fram förslag på hur gymnasieskolor kan erbjudas avgiftsfri frukost på alla skolor tillstyrks.

Yrkandet i sin helhet biläggs protokollet som bilaga 2.

Linda von Corswant (MP) yrkar bifall till eget yrkande enligt ovan.

Mattias Tykesson (M) och Henrik Sjöstrand (M) yrkar bifall till tjänsteutlåtandet och avslag till yrkande från (V), (MP) med instämmande av (FI).

Ordförande Pär Gustafsson (L) yrkar bifall till tjänsteutlåtandet.

Propositionsordning

Ordförande Pär Gustafsson (L) ställer förslagen mot varandra och finner att utbildningsnämnden fattar beslut enligt tjänsteutlåtandet.

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2022-04-19

Omröstning begärs och ska genomföras.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition:

Ja för bifall till yrkande från (L) (M).

Nej för bifall till yrkande från (V) (MP) med instämmande av (FI)

Henrik Sjöstrand (M), Alfred Johansson (S), Tobias Hallbäck (D), Pija Ekström (S),
Mattias Tykesson (M), Isak Ekman (S) och Pär Gustafsson (L) röstar Ja (7)

Karin Johansson (V) och Linda von Corswant (MP) röstar Nej (2).

Ordförande finner att utbildningsnämnden fattar beslut enligt tjänsteutlåtandet.

Dag för justering

2022-04-19

Vid protokollet

Sekreterare

Britta Ryding

Ordförande

Pär Gustafsson

Justerande

Alfred Johansson

Yrkande

(V och MP med instämmande av Fi)

2022-04-19

Ärende 13

Yrkande angående – Motion av Jenny Broman (V) och Jesper Berglund (V) om att ta fram förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor

Förslag till beslut

I utbildningsnämnden:

Förslaget om att utbildningsnämnden får i uppdrag att ta fram förslag på hur gymnasieskolor kan erbjudas avgiftsfri frukost på alla skolor tillstyrks.

Yrkandet

Vi instämmer i det som lyfts i motionen angående de positiva effekterna av att äta frukost samt att gratis frukost på skolan kan vara en del i att uppfylla skolans kompensatoriska uppdrag. Det vore därför bra att utreda hur gratis frukost kan erbjudas på våra skolor. Vi menar att det kan vara svårt att fånga upp behovet av detta hos eleverna och att det kan vara större än vad det ser ut vid en första anblick. Dessutom behöver det kompensatoriska uppdraget vara prioriterat och för de elever som inte har råd eller av andra skäl inte har möjlighet att äta frukost hemma skulle frukostservering på skolorna kunna göra stor skillnad för möjligheten att klara sin skolgång.

Tjänsteutlåtande Nr: 2022-22

Utfärdat 2022-04-05

Diarienummer 0286/22

Handläggare

Victoria Claesson

Telefon: 031-367 00 37

E-post: victoria.claesson@educ.goteborg.se

Yttrande till Motion av Jenny Broman (V) och Jesper Berglund (V) om att ta fram förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor, KF handling 2022 nr 10. SLK:s dnr 0191/22.

Förslag till beslut

I utbildningsnämnden

1. Att avstyrka förslaget om att utbildningsnämnden får i uppdrag att ta fram förslag på hur gymnasieskolorna kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor.
2. Att förklara paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har, jämte grundskolenämnden, ombetts att yttra sig över *Motion av Jenny Broman (V) och Jesper Berglund (V) om att ta fram förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor*. Utbildningsnämndens synpunkter ska vara stadsledningskontoret tillhanda senast den 27 april 2022.

Utbildningsförvaltningen har, via rektorer, elevhälsopersonal och kökschef, undersökt behovet av att införa avgiftsfri frukost på de kommunala gymnasieskolorna i Göteborg. Förvaltningens samlade bedömning är att behovet av att erbjuda samtliga elever frukost på Göteborgs kommunala gymnasieskolor är begränsat och att nyttan med en sådan insats inte skulle uppväga de negativa ekonomiska konsekvenser som förslaget medför. Redan idag finns det dock möjlighet för respektive rektor att besluta om att servera avgiftsfri frukost på den enskilda skolan om det bedöms att behovet är så stort att detta behöver prioriteras

Förvaltningen avstyrker förslaget.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Utbildningsförvaltningen bedömer att förslaget att införa avgiftsfri frukost är kostnadsdrivande. Den genomsnittliga råvarukostnaden för att erbjuda frukost uppskattas till ca 6,50 per portion. Därtill kommer kostnader för personal och lokaler som är avhängigt av förväntat antal matgäster, tillgång till tillredningskök och servering. Förvaltningen bedömer att det även finns utmaningar när det gäller att dimensionera frukostserveringen efter faktiskt behov vilket skull kunna bidra till ett större matsvinn.

Bedömning ur ekologisk dimension

Utbildningsförvaltningen bedriver ett kontinuerligt utvecklingsarbete för att minska det matsvinn som är kopplat till verksamhetens lunchservering. Förutom att planera menyer och att arbeta med matsalarnas utformning är en viktig faktor att kunna förutse hur många matgäster som kommer att äta under olika dagar. Genom att ha en kontinuerlig kommunikation kring skolornas schemaläggning ges skolköken förutsättningar att kunna dimensionera antalet portioner efter förväntat antal matgäster.

Ur ett matsvinnsperspektiv bedöms utmaningarna med att bedriva frukostservering vara betydligt större än att bedriva lunchservering. Frukost skulle behöva serveras innan skoldagens början och utanför den garanterade undervisningstiden. Detta innebär att möjligheterna att kunna förutse antalet matgäster och därmed kunna dimensionera antalet portioner efter behov minskar. Utbildningsförvaltningens bedömning är därför att det finns en övervägande risk att förslaget bidrar till att öka matsvinnet vilket är negativt ur ett ekologiskt perspektiv.

Bedömning ur social dimension

Utbildningsförvaltningen har, via rektorer, elevhälsopersonal och kökschef, undersökt behovet av att införa avgiftsfri frukost på de kommunala gymnasieskolorna i Göteborg. Av undersökningen framgår att det på individnivå finns elever som skulle vara betjänta av att det serverades frukost på skolan. Den samlade bilden är dock att problematikens omfattning är begränsad och att det inte finns ett stort eller utbrett behov av att servera frukost på skolorna. Idag finns också möjlighet för respektive rektor att besluta om att servera frukost på den enskilda skolan om det bedöms att behovet är så stort att detta behöver prioriteras

Samverkan

Förslaget samverkas i facklig samverkansgrupp 2022-04-08.

Bilagor

Ingen bilaga

Ärendet

Utbildningsnämnden har, jämte Grundskolenämnden, ombetts att yttra sig över *Motion av Jenny Broman (V) och Jesper Berglund (V) om att ta fram förslag på hur grundskolan och gymnasieskolan kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor*

Nämndens synpunkter ska vara stadsledningskontoret tillhanda senast den 27 april 2022.

Beskrivning av ärendet

I motionen föreslås att kommunfullmäktige ska besluta att grundskolenämnden och utbildningsnämnden får i uppdrag att ta fram förslag på hur grundskolorna och gymnasieskolorna kan erbjuda avgiftsfri frukost på alla skolor. I motionen hänvisas dels till internationell forskning som visar på positiva samband mellan att äta frukost och elevers välmående och skolresultat, dels till exempel från svenska kommuner.

Författarna till motionen anser att ”*Denna möjlighet borde erbjudas till alla Göteborgs elever för att skapa jämlika villkor för stadens barn och unga.*”

Förvaltningens/bolagets bedömning

Utbildningsförvaltningen har, via rektorer, elevhälsopersonal och kökschef, undersökt behovet av att införa avgiftsfri frukost på de kommunala gymnasieskolorna i Göteborg. Av undersökningen framgår att flera skolor har gjort olika typer av satsningar för att främja goda mat- och frukostvanor bland eleverna. Bland annat informeras eleverna om matvanornas betydelse för måendet, och i förlängningen elevernas resultat i skolan. Informationsinsatserna bedöms ha skapat ett ökat intresse för goda matvanor bland eleverna.

Behovet av att servera frukost kan i viss mån även kan skilja sig åt mellan skolorna beroende på vilken utbildning som erbjuds och hur elevsammansättningen ser ut. Redan idag finns det dock möjlighet för respektive rektor att besluta om att servera frukost på den enskilda skolan om det bedöms att behovet är så stort att detta behöver prioriteras

Undersökningen visar att det finns ett stort medvetande på skolorna om matvanornas betydelse för att eleverna ska kunna tillgodogöra sig undervisningen på bästa möjliga sätt. På individnivå ser skolorna att det finns elever som skulle vara betjänta av att det serverades frukost på skolan. Det kan här röra sig om exempelvis elever med lång resväg till skolan eller elever som är i behov av en jämn energitillförsel för att kunna prestera bra. Det finns också exempel där skolan stöttat enskilda elever under en period med ett frukostmål eller en fralla för att kompensera för att elever som inte haft råd eller varit i behov av stöd och uppmuntran för att äta frukost. Den samlade bilden är dock att problematikens omfattning är begränsad och att det inte finns ett stort eller utbrett behov av att servera frukost på skolorna.

Inom utbildningsförvaltningens verksamhet erbjuds idag frukostservering till elever på riksidrottsutbildningar vid Katrinelundsgymnasiet. Denna elevgrupp kombinerar studier med en fysiskt krävande elitidrottsatsning varför skolan sett ett behov av att erbjuda frukost. Även Bräcke gymnasiet med fysiskt krävande byggutbildningar har under perioder prövat frukostservering som ingått i skoldagen.

I motionen hänvisas till internationell forskning som visar på positiva samband mellan att äta frukost och elevers välmående och skolresultat, dels till exempel från svenska

kommuner. Förvaltningen kan konstatera att de exempel som motionärerna hänvisar till i svenska kommuner som Haninge och Botkyrka rör grundskolelever och att de har krävt ekonomisk förstärkning från kommunen eller andra för att genomföras. Resultaten från internationella forskning som motionen hänvisar till rör bland annat studier i Texas, Förvaltningen bedömer inte med säkerhet att dessa resultat är direkt överförbara till en svensk gymnasiekontext med tillgång till avgiftsfri skollunch för alla.

Förvaltningens samlade bedömning är att behovet av att servera frukost på Göteborgs samtliga kommunala gymnasieskolor är begränsat och att nyttan med en sådan insats inte skulle uppväga de negativa ekonomiska konsekvenser som förslaget medför.

Förvaltningen avstyrker förslaget.

Tomas Berndtsson
Förvaltningsdirektör

Maija Söderström
Avdelningschef